

Друга година – васпитачи у предшколским установама – вежбе – развојна
психологија

Материјал преузет из Збирке вежби из развојне психологије доц др. Јелене
Минић

Развојна мапа и развојна кружница

Развојна мапа је послата студентима у неком од наредних предавања

Виће нам потребна за ову вежбу

Предмет: Значај познавања најважнијих развојних прекретница; употреба развојне мапе и развојне кружнице у праћењу развоја деце.

Циљ: Скретање пажње на значај познавања основних прекретница у развоју, као и постојање нормалних одступања¹. Стицање знања за идентификовање најважнијих прекретница у развоју и прихватање чињенице да је свако дете индивидуа за себе, са сопственим темпом развоја. Оспособљавање за коришћење развојне мапе и развојне кружнице.

Теоријски део: Развојна мапа садржи оријентационе развојне норме или норме развоја основних психичких функција појединца и пружа увид у најкрупније прекретнице у развоју деце од рођења до 6-7 год. живота и то у: крупној и финој моторици (окуло-моторној координацији и праксији), перцептивним, интелектуалним и говорним способностима, социо-емоционалном развоју. Користи се као оријентациона основа за организовање активности деце или групе и помаже у решавању одређених практичних проблема. Поменути проблеми су: шта дете одређеног узраста не може да чини; шта ће му бити претешко и изнад његових могућности; шта можемо чинити у неком узрасту, које активности и која постигнућа можемо очекивати уколико обезбедимо повољне услове детету; како да организујемо средину за децу одређеног узраста, на пример: када купити одређене играчке и слично (Ивић, Новак, Атанацковић и Ашковић, 2004).

Материјал за рад: папир и оловка, Развојна мапа², Развојна кружница³

Простор за рад: учионица

Начин рада: рад у групи

---

¹ Нормална одступања у развоју односе се на: нормалне индивидуалне разлике у развоју сваке функције, нормалне индивидуалне разлике у оквиру развоја (на пример: нека деца раније проходају, друга раније проговоре), разлике између дечака и девојчица, разлике између деце која расту у различитим социокултурним срединама, на пример: разлика између деце која одрастају на селу и у граду (Ивић, Новак, Атанацковић и Ашковић, 2004).

² Ивић, И., Новак, Ј., Атанацковић, Н., Ашковић, М. (2004). *Развојна мапа*, Креативни центар, Београд.

³ *Развојна кружница*, Центар за подстицање развоја детета, Нови Сад: <http://www.porodicaedukacija.com>

Задачи:

- Прочитајте податке из развојне мапе, уз савладавање хоризонталног начина коришћења мапе, тј. пратите развој у оквиру одређене области развоја. Пратећи шта је дете савладало до одређеног узраста, сазнаћете на ком ступњу развоја се тренутно дете налази, шта га очекује у зони наредног развоја, као и шта ће се десити у наредној фази развоја (Ивић и сарадници, 2004). Затим понудите предлог начина рада са децом одређеног узраста, водећи рачуна о значају подстицајних услова за њихов развој.
- Прочитајте податке из развојне мапе, уз савладавање вертикалног начина коришћења мапе, тј. пратите развој по појединим колонама које означавају поједине узрасте (Ивић и сарадници, 2004). Пратећи развој можете уочити шта дете или група деце могу да постигну у различитим областима развоја (на пример: у области крупне моторике, говорних способности и слично). На овај начин можете стећи и први утисак о склопу или профилу развоја појединачног детета (на пример: које функције се развијају брже, а које спорије). Прокоментаришите закључке до којих сте дошли.
- Покушајте да конструишете развојну мапу за подпериод детињства који није обухваћен постојећом развојном мапом (тј. од 7 до 10 година), руководећи се принципима и правилима постојеће мапе.
- Исти поступак рада поновите за развојну кружницу, где се с једне стране круга налази списак онога што дете (од 3, 6, 9, 12 и 18 месеци, са 2, 3, 4 и 5 година) може да уради на одређеном узрасту, а са друге, шта његова породица може да учини у том периоду како би подстицајно утицала на раст и развој⁴.
- Након савладавања употребе развојне кружнице, по истом принципу као за развојну мапу, напишите шта може да уради васпитач за дете конкретног узраста.
- Наставите са радом и покушајте да обухватите период који није приказан постојећом кружницом, по истом принципу: шта може дете, адолесцент, а шта породица, учитељи и наставници (као важне фигуре у одрастању), али и друге значајне одрасле особе, да ураде како би подстицајно утицале на развој.

Дискусија

Евалуација: Напишите своје утиске, сугестије након урађених вежби, идеје за наставак рада и/или ваш предлог обраде ове теме.

*****

---

⁴ Пример из Развојне кружнице – дете са три месеца: „Ја могу да пратим кретање покретом главе и лагано покрећем руке и ноге. Моја породица у том узрасту може: да ми понуди занимљиве ствари које могу да посматрам, да ме држи док ме храни.... ”

Емоционални развој

Предмет: Емоционални развој, улога и значај у целокупном развоју појединца.

Циљ: Упознавање са емоционалним развојем и значајем емоционалног развоја у општем функционисању сваког појединца. Скретање пажње на карактеристике дечјих емоција.

Теоријски део: Емоција, као основни психички доживљај, представља специфично узбуђено стање организма које је изазвано емоционалним стимулусом или ситуацијом, а манифестује се кроз субјективни/лични доживљај, физиолошке промене и промене у понашању особе (Trebješanin, 2001). Емоције се деле на: примарне и секундарне, пријатне и непријатне, емоције слабог или изузетно јаког интензитета (тзв. афекте) итд.⁵ Емоционални развој је значајан аспект развоја, подразумева формирање и сазревање различитих позитивних и негативних емоција (Gutović, 2006). Уско је повезан са социјалним развојем (често се у литератури може пронаћи термин емоционално-социјални или социо-емоционални развој), заснован на еволуционистичким принципима⁶ и неопходан за опстанак појединца. Развој емоција је постепен⁷ и на почетку живота се описује континуумом – пријатност и непријатност, тј. узбуђење и смирење. Временом се емоције диференцирају, постајући све сложеније. На развој емоција битно утиче средина, стимулација детета од стране родитеља и најближе околине, тачније искуство које дете стиче повезујући емоције са ситуацијама. Одрастањем дете социјализује своје емоције, тачније прилагођава своје изражавање емоција правилима (очекивањима и ставовима) која су културолошки условљена (Vasta, et.al 2005). Дечје емоције имају одређене карактеристике: оне су површинске по начину изражавања, краткотрајне и пролазне, затим честе и нестабилне, али и снажне, интензивне, дубоке (Smiljanić, 1999).

Материјал за рад: папир и оловка

Простор за рад: учионица

Начин рада: самостално

---

⁵ Постоје различити критеријуми поделе емоција и теорије којима се покушава објаснити њихова сложеност. Неке од њих су: Џејмс – Лангеова теорија, Кенон – Бардова теорија, теорија активације итд.

⁶ Постоји урођена способност за емоционално реаговање: на пример резултати истраживања Ф. Гудинаф (испитивала је емоционално понашање глуве и слепе девојчице) показују да су примарни облици испољавања емоција одређени наслеђем.

⁷ У уџбеницима развојне психологије, аутора у земљи и иностранству, приказан је развој емоција током детињства, али и у различитим периодима и подпериодима целокупног животног циклуса појединца, детаљно у: Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Задаци:

- Размислите зашто је адекватан емоционални развој значајан у општем функционисању сваког појединца? Образложите свој одговор.
- За тренутак се вратите у своје детињство и реците које емоције „боје” ваше детињство?
- Одговорите на следећа питања: Да ли сте имали тзв. дозволу од стране значајних особа из вашег окружења да изражавате своје емоције? Или нисте? Покушајте да разумете како се дозвола или немање дозволе да изражавате своја осећања одразила на ваш емоционални развој?
- Прокоментаришите шта на вашем примеру значи „социјализација” емоција?

Дискусија

Евалуација: Напишите своје утиске, сугестије након урађених вежби, идеје за наставак рада и/или ваш предлог обраде ове теме.

*****